

THE PARADYGM OF CONFESSION IN THE POETRY OF ION HOREA

Cosmina Maria Mircea, PhD Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract: The purpose of this study is to establish the relationships between the biographical I and the lyrical one in Ion Horea's poetry. The originality of speech as an act of communication with the world descends from the ability to transform his own life experience into an authentic speech, a nearly universal language used to retrieve himself, as a confirmation of individuality.

The poetical creation goes into the space of confession, used in Ion Horea's poetry associated with the metaphor – resentful memory. In this artistic endeavor, of the alchemical transformation of everything that is real, the empirical author either transcends the limits of historical context and the poetic ego becomes the „inner voice” of the creator, detached from the world and the surrounding reality, or simply looks for an impersonal voice, a way out of himself, outdoor exploration. In Ion Horea's poetry personal persona and fictional persona in the figure of the same poet and illumines a progression from a poetic explication of “doing” to one of “being.” A fictionalized persona might serve in Ion Horea's poetry to create a bridge between the idealized world of poetry and the reality. The impersonal text also requires a personal reader and the absence of a poetical creed permits the reader to encounter, in freedom, the artistic creation being offered without the individual person of the author. The imaginative act of re-presenting reality is the fundamental poetic act, and that its most perfect distillation in art is simply the ground toward which all other human activity tends. On the other hand, the poetic persona is for Ion Horea a confirmation of individuality; in this case, is more an affirmation of “myself”, rather than a literary device.

In this sense, Ion Horea's spiritual or poetic value depends in the first place on this “ego”literality, crossing the poetical ages: Ion Horea is the author, the reality, is the lyrical voice, and the text. He picks up the reality and “poetify” her into infinity. Authenticity and simplicity confession embraces in his poetry a substance which forms the spiritual creed, the literary biography and the dimension of “village-idea”, outlined by Lucian Blaga.

Keywords: inner voice, impersonal text, empirical, poetical creed, individuality

Scopul acestui studiu este de a stabili relațiile dintre eul biografic și cel liric în poezia Ion Horea. Originalitatea discursului ca un act de comunicare cu lumea și cu sine descinde aici din abilitatea poetului de a transforma propria sa experiență de viață într-un discurs autentic, un limbaj aproape universal, utilizat pentru a se regăsi pe sine, ca o confirmare a individualității. Poezia însăși devine pentru Ion Horea o veritabilă *ars vivendi*, iar spațiul confesiunii lirice este asociat întotdeauna cu metafora amintirii.

În acest demers artistic, de transformare alchimică a tot ceea ce este real, autorul empiric, fie transcende limitele contextului istoric și eul poetic devine „vocea interioară” a creatorului, detașat de lume și realitatea înconjurătoare, sau pur și simplu caută o voce impersonală, o cale de ieșire din sine, de explorare a lumii exterioare. În poezia lui Ion Horea eul liric și cel figurat coexistă în ființa poetului și descriu un act construit progresiv de la explicația poetică a lui „a face”, la cea a lui „a fi”. Eul fictiv ar putea servi în poezia lui Ion Horea la crearea unui liant între lumea idealizată a poeziei și realitate. Textul impersonal necesită, de asemenea, un cititor subiectiv și lipsa unui crez poetic ar permite acestuia să se confrunte, în libertate, cu creația actului artistic, în absența autorului. Procesul imaginativ al reprezentării realității este actul poetic fundamental, iar distilarea ei în creație este scopul spre care orice altă activitate umană tinde. Pe de altă parte, eul poetic este pentru Ion Horea o

confirmare a individualității; în acest caz, este mai mult o afirmare a ”sinelui”, decât un construct artistic.

Poezia modernă se constituie ca poezie pură, autoreflexivă, caracterizată prin abandonarea eului empiric în favoarea unui eu liric impersonalizat. Comunicarea înlătură în acest sens emfaticizarea, introducând un nou concept, „eul liric” sau „eul poetic”, discursul poetic incluzându-se astfel în lirismul subiectiv. „Eul poetic” nu trebuie confundat însă cu „eul empiric”, adică biografic și nici cu „eul psihologic”, care aparține stării personale a autorului. Eul liric sau eul poetic desemnează individualitatea creatoare, o instanță ce mediază între autorul empiric și cititorul abstract, o individualitate plăsmuită, o „ființă de hârtie”, cum ar spune Roland Barthes, care nu se confundă cu biografia creatorului. Acesta din urmă este doar prototipul celui dintâi, care-l depășește în măsura în care poate transcende limitele contextului istoric, ale existenței concrete, și exprimă prin transfigurare artistică subiectivitatea primară a eului creator de legi universal valabile. În acest sens, potrivit lui W. Kayser, „Atunci când ni se povestește ceva este vorba despre epică, atunci când niște oameni costumați joacă o acțiune pe scenă este vorba de teatru, iar atunci când un „eu” resimte o stare și și-o exprimă este vorba despre lirică”.¹

Nicolae Manolescu susține importanța și rolul mărcilor lexico-gramaticale în procesul de actorializare a subiectului enunțiator, instanță distinctă de poetul însuși: „...poetul nu vorbește în numele său despre lume, ci recurge la magia unei persoane gramaticale care își posedă lumea neconfundabilă ...”². În orice demers literar se vor identifica următoarele tipuri de relații: autor concret (eu original, eu profund, eu biografic) – cititor concret; autor abstract (eu proiectat, eu perceput) – cititor abstract; eul liric (eul poetic, artistic). Eul care vorbește la persoana întâi este totdeauna prezent în cadrul lumii evocate prin discurs, afirmându-și – prin viziune, gesturi, atitudini – o individualitate definită, de unde și denumirea lui – individualizat (personalizat).

Potrivit acestor corespondențe, eul liric este „vocea interioară” a creatorului de poezie, „vocea” care exprimă gândurile și sentimentele poetului prin mărci gramaticale: pronume, adjective pronominale posesive și verbe la persoana I, fără a se confunda cu personalitatea reală a autorului. Pentru A. Mușina, eul poetic este „...o ficțiune, un construct, rezultatul unei anumite perspective asupra lumii, al unei anumite abordări, asumări a acesteia.”³ Lirica subiectivă este definită și lirică a eului și se exprimă la nivelul discursului caracterul confesiv al textului poetic. Eul liric apare în text în postura sa de locutor (de subiect vorbitor) și se exprimă prin intermediul mărcilor subiectivității. Convenția estetică a persoanei este esențială în textul liric, autorul formulând în expresie poetică sentimente și idei care au rolul de a desprinde persoana empirică și de a se constitui într-o nouă individualitate în text – voce lirică lăuntrică.

Dedublarea, scindarea, multiplicarea eului sunt modalități prin care poetul modernist alege să exprime imaginarul poetic al viziunii sale. Metamorfoza eului abstract are ca finalitate constituirea unei entități autonome, după cum susține Marin Mincu: „Poezia este emanația unei instanțe enunțatoare impersonale, având un obiect ce se află în exterior. Apoi, pe măsură ce are loc transformarea treptată a acestei instanțe transcendente într-un eu poetic

¹ Wolfgang Kayser, *Opera literară. O introducere în știința literaturii*. Traducere și note de H. R. Radian, Cuvânt înainte de Mihai Pop, București, Editura Univers, 1979, p. 469

² Nicolae Manolescu, *Despre poezie*, București, Editura Cartea Românească, 1987, p.103

³ A. Mușina, *Eseu asupra poeziei moderne*, Chișinău, Editura Cartier, 1997, p.136

autonom, aceasta capătă o conștiință de sine tot mai accentuată și își devine propriul obiect”⁴. Potrivit aceluiași autor, metamorfozele poeziei reprezintă metamorfozele eului poetic, iar în actul artistic „...important nu e că autorul poate inventa o multitudine de subiecți care, în enunțuri, să dețină funcția de eu, tu, el, noi, ci că unul și același subiect inventat (personaj, ipostază ori așa-numitul «eu liric») conține în sine – și nu numai față de alții ori față de lume – structura tripartită a pronomelui personal.”⁵ În acest proces, „...orice eu poetic propune o raportare precisă la real, intermediată de o anumită diacronie, de o anumită poetică (clasicistă, romantică, simbolistă, expresionistă, textualistă etc.) care impune organizarea discursului în codificări recognoscibile pentru un anumit tip de receptivitate, ce variază și ea în funcție de epocă.”⁶

Proiectându-se într-o colectivitate, eul are posibilitatea de a-și disimula atitudinile, trăirile personale, ceea ce conduce la estomparea individualității sale. Cu toate acestea, biografia literară a unui scriitor sau cartea vieții sale artistice se construiește după un model anterior după cum afirmă Ion Vlad: „o carte” sau viața care revenim, „...tindem să o depășim, iar lecturilor transcenderea ei înregistrează actul permanentei înnoiri a prin rememorarea celor anterioare. E un ceremonial și un act investit cu funcția esențială a celebrării cărții prin lecturi repetate, prin re-lecturile atât de admirabil invocate de Nichita Stănescu în *Cartea de recitare*. „A trebuit să vin a doua oară, pentru că prima oară, abia acum îmi dau seama că prima oară nu există niciodată”.⁷

În acest sens, valoarea spirituală sau poetică a lui Ion Horea depinde, în primul rând, de reprezentările literare ale acestui ”ego”, înregistrate de-a lungul vârstelor artistice: Ion Horea este autorul, realitatea, este vocea lirică, este însuși textul. El preia realitatea și o poetizează, proiectând-o în infinitul artistic. Autenticitatea și simplitatea mărturisirii atotcuprinzătoare o formează dimensiunea spirituală a „satului-idee” conturat de Lucian Blaga, îmbrățișând în poezia lui Ion Horea o substanță care formează crezul său spiritual, biografia literară.

Născut în inima Țării, la Petea de Câmpie, între Târgu – Mureș și Luduș, „între dealuri, sub o coastă lutoasă”, Ion Horea își construiește biografia literară din acest spațiu. Poetul se abandonează unei mitologii autohtone desprinse din spațiul mioritic, în perimetrul căruia ființa lui artistică este strâns legată de duhul casei părintești: „...sufletul casei, ca și sufletul omului: de aici începe totul.” Scriitor prolific, pentru care cele peste 25 de volume de poezie publicate nu sunt altceva decât avataruri ale biografiei sale literare conjugate cu propria-i viață, a parcurs prin arta scrisului șase decenii de activitate literară pusă neobosit în slujba poeziei, reușind să-și construiască o individualitate artistică din care transpar rimele inedite, registrul stilistic arhaic și regional, metafore și expresii directe, ritmuri clasice și moderne, arte poetice, sonete, rondeluri.

Cochetând o perioadă cu poezia simbolistă, pasionat cititor al lui Baudelaire, și cea hermetică, sau decelând osmoza între modernism și tradiționalism („*M-am apropiat de înțelegerea poeziei, a libertății și a modernității ei, așa cum o percepeau „cerchiștii” de la Sibiu.*”), poetul își construiește devenirea în perimetrul poeziei pure ce urmărește în permanență „reconstituirea unei biografii durabile sub semnul artei”. Întors mereu la obârșii, „un popas ca o rugăciune”, poetul se afirmă pe sine vlăstar al unui tărâm spiritual în mijlocul

⁴ Marin Mincu, *O panoramă critică asupra poeziei românești din secolul al XX-lea (de la Alexandru Macedonski la Cristian Popescu)*, Constanța, Pontica, 2007, p. 9

⁵ Alexandra Indrieș, *Polifonia persoanei*, Timișoara, Editura Facla, 1986, p. 8

⁶ Marin Mincu, *op. cit.*, p. 10

⁷ Apud Ion Vlad, *În labirintul lecturii*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1999, p.10

căruia ființa se recompune ciclic, într-un ritm etern al muzicii sferelor rustice, hrănit cu dorul și-nfrățit cu lutul sfânt. În primă instanță, „*Dincolo*” înseamnă pentru poet – „*tărâmul de pace și lumină sfântă*”, locul „*sub umbră de sălcii și răchiți*”, în care „*într-o altă viață*” (tinerețea - n.n.) „*cândva ai mai trecut*”, cu luntrea. Din acest univers nu s-a lăsat dezlădăcinat niciodată; prins mereu la hotarul dintre două lumi, poetul și le asumă pe amândouă: „*Hotarului asemenea, mi-e sufletul prea plin / De lumea vegetală, de păsări, de insecte, // [...] M-am ridicat alături de plopul foșnitor / Din umbra clătinată a sălcilor pletoase*” (Agreste, în vol. *Coloană în amiază*, 1961, p. 58)

Pentru Ion Horea, poezia referențială se naște din acest orizont „*unde-i drumul de țară-n amintiri / și sălciile-nclină făcliile subțiri*”, iar versul e expresia lirică a eului biografic, un „*foc aprins*” ce anunță „*o etapă, și alta și alta...*”. Ființa poetului de pe Mureș compune artistic și se compune din contopirea cu ființa eternă a spațiului câmpenesc. Topica afectivă a creațiilor sale („*Mi-e dor de țara transilvană*”, „*Despre-acele vacanțe cât aș vrea să insist, / dac-ar fi să mai fiu, dac-ar fi să mai fie*”) desemnează ceea ce numea Ștefan Augustin Doinaș „faptul biografic prin excelență: situația concretă în care se află omul, față de care reacționează în felul său personal, care lasă adesea urme adânci asupra configurației operei, deoarece se constituie în experiență structuratoare a personalității”.⁸ După cum mărturisește poetul Ion Horea în poezia *Și când va fi* (în vol. *Încă nu*), structura personalității sale lirice se fundamentează pe metafora reveriei „*Voi căuta pe unde-am umblat cândva și eu*” deși „*cuvintele mă latră*”, iar casa părintească și drumul ce duce spre Câmpie sunt pentru poetul octogenar – „*umbră pe drum ori pe cărare*”- „*duhuri duse*”. Inseparabile la Ion Horea, biografia și opera se deschid în cercuri, cărțile înseși devenind „*tiparele de temelie ale luminii de suflet care, fără odihnă, răsare și asfințește în orizontul țării*.”⁹

Poetul devine „*scribul fără glas*”, martorul unei lumi aflate în dărâmare și pe care a evocat-o cu nostalgie tocmai pentru a-i perpetua unicitatea: confrați și prieteni, bostanii copti în vie, holdele ce dau în pârg. Toate acestea conferă poeziei lui Ion Horea unicitate și amploare. Originalitatea discursului ca act de comunicare cu lumea și cu sine descinde din capacitatea eului poetic de-a transforma propriu-i discurs în experiență trăită autentic la care participă întreaga lume, întrucât „*ceva se întâmplă atunci când cineva vorbește*.”¹⁰

Situat într-un spațiu sacru, al armoniilor primordiale, satul lui Ion Horea are „*liniile scrise-n drumuri, cercurile scrise-n roate*” și o tăcere de început de veac: „*câtă liniște e-n totul, câtă pace e în toate!*” (*Ce liniște!*, în vol. *Încă nu*, 1972). În acest orizont al geologiei morale, al tradiției devenite religie sau rațiune de a ființa în lume, poetul Ion Horea pătrunde prin descriere și evocare, trăind în exaltare amintirea geografiei rurale transilvane sau elegiac, cu note de pastel și meditație: „*Se profilează dealuri în vălurie mută / Cum treci de Râpa Morii și-apuci pe vale-n sus. / Dintr-un chicui în altul parcă suind se mută / Câmpia transilvană în munții din Apus. / Se-ncinge Cheia Turzii și-ncet în nouri pier / Și toate pier în juru-i ca să rămână-n veci / În mărturia plânsă de om și de muiere / Acolo în hotarul prin care-ai vrut să treci.*”

Interesul față de universul interior, nedisimulat, dorința de a reflecta experiențe unice de viață, precum și preocuparea pentru descoperirea propriei individualități și, implicit, a umanității a determinat confidența literară care-și are seva în elementul biografic: „*Conștiința poetului se constituie și se afirmă ca un program existențial, în expresia artei, cu implicații*

⁸Ștefan Augustin Doinaș, *Măștile adevărului poetic*, București, Cartea Românească, 1993, p. 306

⁹ Ion Horea, *Drumuri și fântâni*, București, Editura Eminescu, 1988, p. 47

¹⁰ Paul Ricoeur, *Eseuri de hermeneutică*, București, Editura Humanitas, 1995, p.95

*sociale și filosofice*¹¹. În primul volum de versuri, omul și poetul Ion Horea se integrează în ființa acestei lumi rurale, un izvor nesecat de sensuri spirituale, pe care-l recompune nostalgic. Din acest orizont, vin în *rotire nesfârșită* semnele unei lumi mitice, desprinsă din context și intrată în istoria individuală a eului artistic. Acest univers se interiorizează și se constituie în orizont cu adevărat emblematic pentru individualitatea sa creatoare, odată cu cel de-al treilea volum *Umbra plopilor*. În cartea lui Ion Brad, intitulată *Dincoace de munți*, se regăsește viziunea poetului Ion Horea asupra acestui nou volum de versuri, cuprinsă într-o dedicație: „*Lui Ion Brad, această umbră tremurătoare de suflet și poate de poezie*”.

Dorulde orizontul legendar al satului natal se exprimă vizionar în poezia *Chemați - mă!*, poetul reiterând avatarurile unui prototip ancestral, reconstituind prin evocare și confesiune filiațiile acestei lumi: „*Bătrânii mei, când voi rămâne singur / și obosit voi aștepta și eu / în fața casei noastre înserarea / ca sputnicii ieșiți de după deal / să-și împletească firele de aur / în pânzele luminilor stelare / [...] ca să-mi aduc aminte cum veneam / acasă noaptea când eram copil / în carul plin cu fân culcat pe spate / și tata-mi arăta deasupra Cupa / și Rarițele strălucind și Toaca / și locul unde-avea mai către ziuă / să pâlpâie cu puii Găinușa. / [...] și-acel ecou mereu mă urmărește / de-atunci în toate drumurile mele.*” Adverbul de întărire susține ritualic ciclicitatea acestui univers „*întors din poveste*, adjectivul posesiv susține apartenența, iar formele verbale și pronominale de persoana I, *să-mi aduc aminte, mă, mele* etc. compun instanța autoreferențială deoarece, după cum afirmă Marin Mincu, „*pentru poezia română din secolul al XX-lea (tradiționalistă, modernistă, avangardistă și experimentalistă), eul poetic tinde să devină instanța absolută a discursului, abolind orice mediere.*”¹²

Creațiile din acest volum relevă tot atâtea variante ale confesiunii și ipostaze ale eului, asociate, în general, anotimpurilor. Poetul, atunci când se află în orizontul misterului arhaic al Vaideiului, ia act de sine ca ființă întregită de pământul ce-și întoarce prin rod „*fărâmele de timp*”. Alteori, sinele stă sub zodia adverbului *parcă*, în fața prozaicului univers citadin pe care eul îl contemplă detașat, departe de a fi miracolul pe care-l închipuie în gând omul ruralului: „*Peste oraș vârtejuri se prăbușesc în gol / [...] Și parcă urși în turmă sunt duși pe străzi urlând. / [...] Și eu, stăpân acestui miracol și-așteptându-l, / Mă-ntorc din nou la drumul de sanie cu gândul.*” (*Sentimentul iernii*, în vol. *Umbra plopilor*, 1965, p. 81). În poezia *Mi s-a părut* poetul exprimă incertitudinea ființării printr-o interogație: „*Să fie mâine ziua în care m-am născut?*”, din care se relevă imaginea nenăscutului, increatului. Asemenea poetului Lucian Blaga în poezia *Mi-aștept amurgul*, Ion Horea așteaptă ritualic apunerea stelei sale exprimată mioritic „*Vârtejuri să mă poarte și să mă-ngroape-apoi / În liniștea prelungă ce stăruie-ntre noi*” sau contopirea până la identificare cu ritmurile elementare „*să mi se culce-n suflet, cu umbra plopul drept*”. În scopul de-a se reinventa spre a compune o nouă poetică și o nouă treaptă a biografiei sale literare, eul se destramă imaginar: se închipuie înstrăinat de suflet, eul își pierde dublul, pământul din care și-a desprins ființa poetică devine „*lut cleios*”. Pentru un construct nou, o identitate ideală este necesară cangrenarea eului material, decorporalizarea, exprimată printr-o comparație amplă în poezia *Înainte de luptă*: „*Suflarea însăși mi-o văd / desprinzându-se de buzele mele / ca negura toamnei dimineața / de pe Mureșul turbure*”.

Poetul constată dramatic abolirea energiilor sale lăuntrice, aspect ce împiedică întoarcerea lumii din care face parte în „*zariștea cosmică*”: „*Unde-s poveștile ce-ar putea să însemne / Urmele noastre de-atunci căutându-le? [...] De ele pădure de foc vă desparte, /*

¹¹ Ion Horea, *op.cit.*, p. 46

¹² Marin Mincu, *op. cit.*, p. 10

Gândule! Suflete!” Aspirația spre înalt și spre idealitate a poetului nu este doar a eului său interior, ci a unei întregi lumi care încearcă să se elibereze de durerea depărtării, prin extensia ei la dimensiunile întregului spațiu. Transcenderea lumii profane de realizează prin eros; prin reorganizarea verbului, timpul real se destramă și-l rescrie prin cuplu, ritualic, pe cel ideal, infinit: „*Și vom călători odată / Pe unde n-am mai fost nicicând, / Cu umbra plopilor, ciudată, / Alunecând, alunecând...*” (*Umbra plopilor*, în vol. omonim). Repetiția exprimată prin verbul la gerunziu exprimă o confidență în sensul prefacerii și rodirii perene a materiei și spiritului, natura asimilează reperele iubitei cu cele ale eului, iar gândul uman, printr-o operație a imaginației, se conjugă metaforic cu „*umbra plopilor*”.

Transcenderea sinelui se poate face prin creație, act prin care este surprinsă chintesenta existenței în diferitele sale ipostaze. Aici, în corpusul creației, eul poetic poate să-și pună toate măștile, poate să încerce toate modurile de existență, iar fiecare text poate să reflecte identitatea sa ascunsă. Visul de dragoste și cel de revelare a unei identități literare se constituie într-un limbaj universal pentru poetul care, așa cum susține Gaston Bachelard în *Poetica reveriei*, prelucrează materialul lingvistic pentru exprimarea logică a ideilor. Poetul Ion Horea devine „visător de reverie”, transformând teluricul și biograficul în „*nebănuite, stranii universuri*”.

În raport cu timpul universal, printr-un joc al dedublării, clipa îi construiește eului două „fețe”, chipuri mute care păstrează ambiguitatea identității – „*omul matur ori încă puștiu*”. Printr-o enumerație „*amintiri și patimi trecute, viitoare*” eul poetic exprimă în poezia *Hotar* răsfrângerile aceluiși individ în oglinda existenței. Cele două avataruri sunt definite metaforic „*înțoarse imagini în fântână*”, realitate și iluzie exprimate prin corelativul „*pe cât de departe-s, pe - atâta-s de aproape*”. În acest sens, la Ion Horea nu e important „...că autorul poate inventa o multitudine de subiecți care, în enunțuri, să dețină funcția de eu, tu, el, noi, ci că unul și același subiect inventat (personaj, ipostază ori așa-numitul „eu liric”) conține în sine – și nu numai față de alții ori față de lume – structura tripartită a pronumelui personal”¹³

În replică, în volumul apărut la Editura Ardealul, *Scribul*, poezia *Epitaf* este înțeleasă mai mult ca o reverență morală a poetului octogenar în fața lectorului decât ca un document testamentar. Discursul poetic reflexiv plasează eul spiritual, care cunoaște eșecul „*mai mult învins*”, între corporalitate „*Am fost un ins / Din necuprins*” și imaterialitate „*Am fost cuvânt / Și nor și vânt*”, iar eul fizic, veșnicie în cartea mitică a lumii sau pasager – vremelnic trecător „*Și-acum sânt / Pământ, pământ.*” Într-unul dintre sonetele publicate în volumul *Cartea sonetelor*, Ion Horea leagă destinul eului biografic de „*un petec de hârtie*”, afirmându-și orgolios preocuparea pentru cizelarea versului, pentru efortul artistic susținut, asemenea lui Tudor Arghezi: „*În lungul șir de nopți și poticniri / Voi mai compune, poate, un opuscul, / Și-aștept să mă apropiu de crepuscul / Același rob, aceleiași meniri.*” În „*atelierul*” poetului se armonizează complice elemente proprii actului artistic și ale banalului cotidian – „*foaia jumătate, pixul, / alături, ceașca, ceasul, cărți, mobilul,*” în speranța de a-i reda poetului individualitatea creatoare, temerar căutată. Însă, paradigmele formale ale operei, elementele regale ale naturii și artei, marele *Sfinx* egiptean, *Nilul*, nu-i favorizează poetului atingerea stării de grație „*Stau între cărți și parcă nimic nu-mi aparține*”. Pentru Paul Ricoeur, interpretarea prin simbol e subordonată oricărei „structuri de semnificație în care sensul direct, primar, literal desemnează, pe deasupra, un alt sens, indirect, secundar, figurat, ce nu poate fi sesizat decât prin mijlocirea celui dintâi.”¹⁴ „Semnificând, el se organizează în mod

¹³ Alexandra Indrieș. *Polifonia persoanei*. – Timișoara: Editura Facla, 1986, p. 8.

¹⁴ Paul Ricoeur, *Metafora vie*, București, Editura Univers, 1986, p. 16

arheologic printre determinismele și înlănțuirile cauzale, este efect, simptom; dar, purtător de sens, el orientează către o escatologie la fel de inalienabilă ca și nuanțele ce-i sunt date prin întruparea lui într-un cuvânt, un obiect situat în spațiu și timp.”¹⁵

Situarea eului într-un complex de elemente cărora memoria afectivă le conferă o coerență supraindividuală, semnifică poziționarea între coerent și derizoriu, între „*Nimicul, totul, clipa bunăoară*”, „*Jumătate nebun, / Jumătate-nțelept*”. Reperul arhetipal al eului biografic este Petea, acest orizont peste care cade bruma deasă, această indistinție care păstrează totul nealterat: o dungă de pădure, coasta sură, pădurea de acăți. Lumea operei lui Ion Horea devine ea însăși o individualitate poetică prin particularizarea tuturor resurselor stilistice și prozodice oferite de limbaj, cu scopul producerii de efecte artistice și estetice: „În versurile lui Ion Horea se topește o poezie a peisajului transilvan, transcrisă uneori în tonalități de litanie, alteori în plastică evocatoare și exultantă. Indiferent de aceste două ipostaze, pe care versurile sale le exprimă cu egală vigoare, s-ar zice, poetul a rămas, de-a lungul întregii sale cariere poetice egal cu sine, interogându-se patetic și evocând cu candoare, dar configurând în același timp o tonalitate lirică remarcabilă prin acuitate și construcție a viziunilor, prin muzicalitatea persuasivă dar și prin calitatea confesiunii –gir incontestabil al autenticității artistice.”¹⁶

Artele poetice ale lui Ion Horea străbat deceniile și sunt metafore ale vieții devenită poezie, căci viața ca dat al omului rămâne speranță „*doar ca un templu / de-azi pe mâine / s-o mai contemplu// Patimi, iubire / Trec în uitare / ca o plutire / peste altare.*” Comparativ, pentru Ion Horea, „viața, viața” sunt „realități” inseparabile: biografia e etalon al poetului care măsoară ceea ce a experimentat direct, iar lirica eului, prilej de introspecție. Semnificația cuvântului poetic de construiește prin apropiere sau distanțare de sensurile sale inițiale „*Si tntorci cu scrisul în clasele primare*”, „*Începi să te împiedici, cum cauți înainte, / de negura ce cade prea des între cuvinte*”. Poezia devine astfel vocea lirică a logosului, toposurilor, senzațiilor interiorizate, a retorismului prozodic, un atelier în care se stabilesc relațiile dintre crezul artistic al poetului și mijloacele artistice de expresie ale aceluiași eu.

BIBLIOGRAPHY:

Opera

Horea, Ion, *Drumuri și fântâni*, București, Editura Eminescu, 1988.

Horea, Ion, *Poezii*, București, Editura de Stat pentru Literatură și Artă, 1956.

Horea, Ion, *Scribul*, Târgu Mureș, Editura Ardealul, 2011.

Horea, Ion, *Umbra plopilor*, București, Editura pentru Literatură, 1965.

Referințe critice

Bachelard, Gaston, *Poetica reveriei*. Traducere de Luminița Brăileanu. Prefață de Mircea Martin, Pitești, Paralela 45, 2005.

Barilli, Renato, *Poetică și retorică*. Traducere de Niculina Benguș. Prefață și note de Vasile Florescu, București, Editura Univers, 1975.

Boldea, Iulian, *De la modernism la postmodernism*, Târgu-Mureș, Editura Universității "Petru Maior", 2011

Doinaș, Ștefan Augustin, *Măștile adevărului poetic*, București, Cartea Românească, 1993.

¹⁵ C.f. , Gilbert Durand, *Aventurile imaginii. Imaginația simbolică. Imaginarul*, București, Editura Nemira, 1999, p. 102.

¹⁶ Iulian Boldea, *De la modernism la postmodernism*, Târgu-Mureș, Editura Universității "Petru Maior", 2011, p.178

- Friedrich, Hugo, *Structura liricii moderne*. Prefață de Mircea Martin, București, Editura Univers, 1998.
- Indrieș, Alexandra. *Polifonia persoanei*, Timișoara, Editura Facla, 1986.
- Kayser, Wolfgang, *Opera literară. O introducere în știința literaturii*. Traducere și note de H. R. Radian. Cuvânt înainte de Mihai Pop, București, Editura Univers, 1979.
- Manolescu, Nicolae, *Despre poezie*, București, Editura Cartea Românească, 1987.
- Marin Mincu, *O panoramă critică asupra poeziei românești din secolul al XX-lea (de la Alexandru Macedonski la Cristian Popescu)*, Constanța, Pontica, 2007.
- Mușina, A., *Eseu asupra poeziei moderne*, Chișinău, Editura Cartier, 1997.
- Ricoeur, Paul, *Eseuri de hermeneutică*, București, Editura Humanitas, 1986.
- Vlad, Ion, *În labirintul lecturii*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1999.